

Det Kongelige Kultur- og kirkedepartement
Postboks 8030
0030 Oslo

Pb 5490 Majorstua
0305 Oslo
Tlf: 23 08 80 70
Faks: 23 08 80 71
Org. nr. 983489060

Oslo, 25.06.2003

Deres ref: 2003/1372 ME/ME1 CBU:elt

Høringsuttalelse - forslag til endringer i åndsverkloven m.m. blant annet som følge av Europaparlaments- og Rådsdirektiv 2001/29/EF (INFOSOC-direktivet)

Det vises til Kulturdepartementets brev av 2. april med forslag til omfattende endringer i åndsverkloven. Endringene er i hovedsak foranlediget av opphavsrettsdirektivet, også kalt INFOSOC-direktivet (Europa-parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF av 22. mai 2001). Abelia vil takke for anledningen til å komme med en uttalelse. Vi har valgt å konsentrere våre uttalelser om et par hovedtemaer.

Ettersom EØS-komiteen ennå ikke har gjort INFOSOC-direktivet til del av EØS-avtalen, avgis denne høringsuttalelsen under forutsetning av at så faktisk skjer.

Bestemmelser om midlertidig eksemplarfremstilling (åndsverkloven §§ 2 og 11a):

Det foreslås å presisere at fremstilling av ikke bare varige - men også midlertidige eksemplarer er omfattet av eneretten. Det gjøres imidlertid et viktig unntak i forslag om ny § 11a. Midlertidig eksemplarfremstilling ”som utgjør en integrert og vesentlig del av en teknisk prosess hvis eneste formål er å muliggjøre lovlig bruk av et åndsverk eller en overføring i nettverk... omfattes ikke av eneretten etter § 2”. Denne unntaksbestemmelsen er viktig for å sikre at vernede verk kan brukes på lovlig vis, typisk via browsing på Internett.

Abelia støtter disse forslagene, som ser ut til å være en direkte implementering av direktivteksten. Det antas likevel at det vil oppstå tolkningsproblemer når det i praksis skal defineres nærmere hvilke midlertidige eksemplarer som faller innenfor og utenfor eneretten. Vi har ikke noe forslag til noen nærmere måte å definere spørsmålet på, som antagelig må finne sin løsning i praksis.

Forutsetning om lovlig kopieringsgrunnlag:

I § 11 foreslås det inntatt et forbud mot kopiering på basis av ulovlig kopieringsgrunnlag. Også dette er en problemstilling som ikke er regulert i direktivet. Ikke desto mindre er forslaget fornuftig, blant annet fordi det hersker bred politisk enighet om at piratkopiering ikke fortjener lovgivers anerkjennelse. Abelia er enig i dette, men vil samtidig peke på at forbudet kan bli vanskelig å håndheve konsekvent. Vi antar at hensikten først og fremst er å få mulighet til å slå hardere ned på enkeltpersoner eller virksomheter som bevisst og systematisk driver med piratkopiering ut fra et ulovlig kopieringsgrunnlag, og er enige i en slik målsetting..

”Rimelig kompensasjon” for privatkopiering:

Direktivets artikkel 5 nr. 2 b) sier følgende:

Medlemsstatene kan fastsette unntak fra eller avgrensninger av reproduksjonsretten fastsatt i artikkel 2 i følgende tilfeller:

b) når det dreier seg om reproduksjoner på ethvert medium foretatt av en fysisk person til privat bruk og for formål som verken direkte eller indirekte er kommersielle, forutsatt at rettighetshaverne mottar rimelig kompensasjon som tar hensyn til anvendelse eller ikke-anvendelse av tekniske beskyttelsessystemer nevnt i artikkel 6 på de aktuelle verk eller arbeider.

Lovforslaget legger opp til to ulike kompensasjonsalternativer under forutsetning av at retten til privat kopiering opprettholdes:

1. bevilgning til rettighetshavere over statsbudsjettet
2. plikt for produsent eller importør av lagringsmedia til å betale vederlag/avgift på lagringsmedier som er egnet til å fremstille eksemplar av åndsverk

Abelia er enig i at det ikke skal være forbudt å kopiere til privat bruk og at det må være en rimelig kompensasjon til rettighetshaverne for slik kopiering. Det er viktig at denne kompensasjonen søker å dekke det kommersielle tapet de reelle rettighetshaverne lider og ikke er en fordekt subsidiering av andre formål eller organisasjoner.

Av de to skisserte alternativene mener Abelia at kompensasjonen bør bevilges over statsbudsjettet. Dette mener vi er den beste løsningen fordi en med en slik ordning vil:

- Redusere faren for en ”automatikk” i overføringene der sammenhengen mellom reell kopiering og hvem som får kompensasjon blir utvisket over tid.
- Unngå at lagringsmedier eller teknisk opptaksutstyr som brukes til helt andre ting enn kopiering av åndsverk blir pålagt en ekstra kostnad.
- Unngå store ekstra kostnader for næringsliv og privatpersoner som kjøper IT- og kommunikasjonsutstyr.
- Unngå en umulig grenseoppgang i forhold til hvilke typer lagringsmedier som skal pålegges en avgift og hvilke typer som ikke pålegges en avgift.

Abelia mener at det ikke er rimelig at produsenter eller importører av lagringsmedier skal belastes en tilleggsavgift begrunnet i ”faren” for at lagringsmediet benyttes til kopiering av

eneretter. I dag er det slik at en rekke elektroniske innretninger har både innebygd harddisk og mulighet for tilkobling av periferutstyr til å lagre informasjon. Dette gjelder ikke bare for PCer, men også for eksempel mobiltelefoner, spillkonsoller som X-Box, PC, PDA, set-top bokser for digital TV og digitale kameraer.

At en mobiltelefons lagringsminne i tillegg til å lagre telefonbok, ringetoner, kalender og beskjeder også kan brukes til å lagre musikkfiler betyr ikke at det store flertall bruker mobiltelefonen til dette. På samme måte må vi anta at harddiskene på de fleste datamaskiner i private hjem og i næringslivet brukes til helt andre ting enn til å oppbevare kopier av åndsverk. Nye avgifter på dette området vil derfor ikke være treffsikre i forhold til formålet og vil ha som konsekvens at IKT-utstyr blir dyrere for bedrifter og privatpersoner i Norge.

Abelia vil også understreke at alle de nye elektroniske innretningene med lagringsmedier skaper et nytt og mye større marked for rettighetshaverne til åndsverk. Utfordringen er å finne forretningsmodeller og distribusjonskanaler tilpasset den nye teknologien og å kombinere dette med teknologiske sperrer mot ulovlig kopiering. En avgift på lagringsmedier der rettighetshaverne får automatiske inntekter uten noen velfungerende forretningsmodell vil kunne forsinke en slik utvikling.

Selv om Abelia ser flere ulemper med en kompensasjon over statsbudsjettet er dette likevel en langt mer riktig måte å håndtere en kompensasjon til rettighetshaverne på. Den blir mer målrettet og kan ytes til rettighetshaverne på en mer korrekt måte uten at næringslivet, produsentene eller importørene av lagringsmediene blir belastet dette.

Nye hjemler for avtalelisens:

En avtalelisens er en kollektiv lisensavtale der en gruppe opphavsmenn representeres gjennom en eller flere organisasjoner. Disse avtalene binder også de opphavsmennene som ikke har knyttet seg til organisasjonene, så lenge de er omfattet av organisasjonens "virkeområde".

Det foreslås flere nye bestemmelser om avtalelisenser, og Abelia er opptatt av endringene i § 13 (undervisningsvirksomhet) og § 14 (erhvervsvirksomhet). I disse bestemmelsene foreslås det at det heretter skal kunne inngås avtalelisenser om ikke bare analog kopiering, men også digital kopiering. Dette forslaget er ikke forankret i opphavsrettsdirektivet. Direktivet omfatter nemlig ikke avtalelisenser. Endringsforslaget er begrunnet i den tekniske utviklingen og ønsket om å likestille kopiering som tjener samme formål, selv om det gjøres bruk av ulike medier.

Abelia støtter forslaget om å innføre hjemmel for avtalelisens også for digital kopiering. Et tilleggsargument for å gå inn for dette forslaget er at avtalelisens innebærer en effektiv form for rettighetsklarering for både opphavsmenn og brukere. Det er imidlertid viktig at beregningsgrunnlaget står i samsvar med den reelle bruk av opphavsrettslig beskyttet materiale, uavhengig av lagrings- og distribusjonsform.

Særlig om fjernundervisning:

Åndsverkloven har ingen særskilte bestemmelser om fjernundervisning. En kan imidlertid lett tolke teksten i § 16, 2. ledd slik at den avgrenser mot fjernundervisning. I forslaget anbefales det at nettbasert fjernundervisning baseres på individuelle avtaler med rettighetshavere. Men

det sies samtidig at det etter direktivets artikkel 5.3.a åpnes for unntak på bl.a. undervisningsområdet, forutsatt at dette skjer til ikke-kommersielle formål.

Det er derfor kunstig å opprettholde skillet mellom tradisjonell undervisning og fjernundervisning og Abelia anbefaler at undervisning behandles under ett.

Bakgrunnen for dette er at undervisningsinstitusjoner ønsker å tilby studentene et tilpasset studieopplegg som ivaretar intensjonene som livslang læring og varierte læringsformer. Fjernundervisning (gjerne nettbasert) er i denne sammenheng et av mange tilbud. Undervisningsinstitusjoner defineres i kontraktssammenheng ofte likt, uavhengig av geografi og hvilken undervisningsform som gjelder for det respektive studie/kurs. Forslaget fra departementet tar ikke høyde for den utvikling som løpende skjer innen undervisning der tradisjonell klasseromsundervisning suppleres, og i enkelte tilfeller erstattes av nettbasert undervisning.

Kravene til kontrollsystemer er de samme innen fjernundervisning som for klasseroms undervisning supplert av e-læring.

Det vil vær enklere og mer formålstjenlig med et regelverk hvor lisensavtaler også omfatter fjernundervisning.

Forbud mot omgåelse av tekniske beskyttelsessystemer:

Det foreslås å forby omgåelse av såkalte ”effektive tekniske beskyttelsessystemer som har til formål å kontrollere tilgang til og bruk av et vernet verk, og som benyttes av rettighetshaver eller den som har gitt samtykke” (§§ 53 og følgende). Dette ville typisk kunne dreie seg om kryptering av data. At systemene skal være effektive, betyr at det skal dreie seg om adgangskontroll- eller beskyttelsesmekanismer som fungerer etter sitt formål. Omgåelsesforbudet gjelder bare opphavsrettslig relevante handlinger. Det vil formodentlig innebære at adgangen til avspilling av CD’er innen det private område ikke rammes av forbudet.

Forslaget, som følger av opphavsrettsdirektivet, er ment å gjøre opphavsmannens enerett effektiv. Forslaget vil imidlertid samtidig rent faktisk ramme den bruksrett som er lovlig i henhold til åndsverkloven. Dette er søkt balansert ved en bestemmelse om at opphavsmannen/rettighetshaveren plikter å påse at noen av de persongruppene som etter loven har rett til å bruke verket, skal kunne gjøre dette uten hinder av disse beskyttelsessystemene (§ 53b). En særskilt nemnd skal påse at denne bestemmelsen følges.

Abelia mener at tiltakene som skal sikre den lovlige bruken er viktige, men samtidig må alle lovlige brukere sikres. Abelia vil særlig peke på at institusjoners og ervervsvirksomheters lovlige bruk i kraft av avtalelisens må sikres på samme måte (se åndsverkloven § 14).

Konsumsjon av eneretten til spredning:

Opphavsmannen har enerett til å spre åndsverket (fysiske eksemplarer). Denne eneretten anses oppbrukt/konsumert når eksemplarer av verket er solgt eller overdratt med opphavsmannens samtykke. Da kan enkeltteksemplaret av åndsverket (for eksempel en bok eller CD-plate) overdras videre. I Norge har vi i dag en regel om at dette gjelder uavhengig av hvor i verden eksemplaret første gang er solgt/overdratt. Innen EU gjelder en regel som i større grad tilgodeser opphavsmannen, nemlig at spredningsretten kun er konsumert dersom

salget/overdragelsen første gang skjedde innen EU-området. En kaller dette for global konsumpsjon (slik Norge har) versus regional konsumpsjon (slik EU har).

Departementet foreslår uten særlig begrunnelse å opprettholde regelen om global konsumpsjon. Dette i motsetning til hva som foreslås på andre områder, for eksempel innenfor varemerkeretten. I varemerkeretten er det i den såkalte Varemerkeutredningen II foreslått at den nye varemerkeloven innfører regional konsumpsjon, fordi dette kreves av EØS-retten. I foreliggende høringsnotat om endringer i åndsverkloven forutsetter departementet uten videre at Norge står fritt til å velge konsumpsjonsregel, og det foreslås derfor å beholde regelen om global konsumpsjon. Rettslig sett er dette diskutabelt.

Abelia mener at også konsumpsjonsreglene må harmoniseres med de regler som gjelder på resten av det europeiske markedet. Norske opphavsmenn vil ellers stille svakere enn sine konkurrenter i EU.

Vennlig hilsen
Abelia

Paul Chaffey
Adm. direktør